

КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ
Факультет забезпечення державної безпеки
Кафедра забезпечення державної безпеки

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВІДНОВЛЕННЯ БОЄЗДАТНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Розглянуто та ухвалено
на засіданні кафедри
протокол від 29.08.2025 № 6

Київ 2025

Денисюк О. В., Минько О. В., Полончук В. П. Методичні рекомендації з відновлення боєздатності підрозділів Національної гвардії України. Рекомендовано для курсантів та слухачів магістратури Київського інституту Національної гвардії України під час вивчення навчальної дисципліни «Управління повсякденною діяльністю підрозділів Національної гвардії України». Київ: КІ НГУ, 2025. 24 с.

РОЗРОБНИКИ:

Денисюк О. В., викладач кафедри забезпечення державної безпеки факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України, підполковник;

Минько О. В., начальник кафедри забезпечення державної безпеки факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України, полковник;

Полончук В. П., начальник служби координації колективної підготовки відділу підготовки військ управління підготовки військ департаменту професійної підготовки (J7) Головного управління Національної гвардії України, полковник.

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри управління підрозділами НГУ.

Протокол від 29 серпня 2025 року № 6.

Рекомендовано науково-методичною радою Київського інституту Національної гвардії України (протокол від 19 вересня 2025 року № 12).

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	6
1.1 Перелік скорочень.....	6
1.2. Основні терміни та визначення.....	7
1.3. Мета відновлення боєздатності.....	13
1.4. Основні завдання з відновлення боєздатності штабів бригад (батальйонів, загонів) та підрозділів.....	14
2. ПЛАНУВАННЯ ВІДНОВЛЕННЯ БОЄЗДАТНОСТІ.....	16
2.1. Основні планувальні документи з відновлення боєздатності.....	16
3. ПОРЯДОК ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗАХОДІВ ВІДНОВЛЕННЯ БОЄЗДАТНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН (ПІДРОЗДІЛІВ).....	20
3.1. Оцінка стану військової частини (підрозділу).....	20
3.2. Внутрішня оцінка.....	20
3.3. Зовнішня оцінка.....	21
3.4. Перерозподіл.....	22
3.5. Основні етапи відновлення боєздатності.....	23
3.6. Бойове злагодження в ході відновлення боєздатності.....	26
4. ВСЕБІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХОДІВ ВІДНОВЛЕННЯ БОЄЗДАТНОСТІ.....	29
5. ОЦІНЮВАННЯ ОРГАНУ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ, ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ, (ПІДРОЗДІЛУ) ЩО ВІДНОВЛЮЄ БОЄЗДАТНІСТЬ.....	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ).....	31

ВСТУП

Метою створення Методичних рекомендацій є узагальнення інформації та ознайомлення слухачів магістратури та курсантів старших років навчання ВВНЗ Національної гвардії України з порядком організації та проведення заходів відновлення боєздатності військових частин (підрозділів) Національної гвардії України.

Окрім того ця публікація буде корисною для:

- органів військового управління, які безпосередньо проводять або здійснюють загальне керівництво відновленням боєздатності військових частин (підрозділів) Національної гвардії України;
- установ (організацій), що забезпечують проведення заходів відновлення боєздатності військових частин (підрозділів) Національної гвардії України;
- командирів (штабів) та особового складу військових частин (підрозділів), які виконують або плануються до залучення виконання заходів відновлення боєздатності.

Спираючись на ці положення командири, начальники та органи управління (органи військового управління) можуть вести роботу щодо подальшого удосконалення організації та проведення заходів з відновлення боєздатності.

Положення цих Методичних рекомендацій роз'яснюють загальний порядок організації проведення заходів бойового злагодження під час відновлення боєздатності.

Викладені у цих Методичних рекомендаціях положення слід застосовувати творчо, відповідно до конкретної мети і завдань, які стоять перед військовими частинами (підрозділами), їх спроможностей, набутого рівня навченості та наявних обсягів ресурсного забезпечення, що виділені для проведення заходів відновлення боєздатності.

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ! *Опираючись на ці Методичні рекомендації, необхідно вести постійну роботу щодо подальшого корегування змісту та тематики підготовки військових частин*

(підрозділів), впроваджувати у підготовку особового складу нові, ефективніші, форми і методи навчання, ураховуючи нові (сучасні) автоматизовані засоби управління боєм, озброєння та військову техніку, в тому числі отримані від міжнародних партнерів, а також досвід, здобутий під час ведення бойових дій у ході стримування та відсічі збройній агресії російської федерації проти України.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1 Перелік скорочень

БпЛА	безпілотний літальний апарат
БЗЛ	бойове злагодження
ВВНЗ	вищий військовий навчальний заклад
ВБЗ	відновлення боєздатності
ВОС	Військово-облікова спеціальність
ЗСУ	Збройні Сили України
ІВС	інструкторсько-викладацький склад
КШН	командно-штабне навчання
КШТ	командно-штабне тренування
МПЗ	морально-психологічне забезпечення
МТЗ	матеріально-технічне забезпечення
МтЗ	матеріально-технічні засоби
МПС	морально-психологічний стан
НГУ	Національна гвардія України
НРК	наземний роботизований комплекс
НМТБ	навчально матеріально-технічна база
ОВУ	органи військового управління
ОВСТ	озброєння, військова та спеціальна техніка
ОВгП	об'єднана вогнева підтримка
ОШС	організаційно-штатна структура
ППО	протиповітряна оборона
РЕБ	радіоелектронна боротьба
РШТ	роздільне штабне тренування
РХБЗ	радіаційний, хімічний та біологічний захист
СПЗ	спеціалізоване програмне забезпечення
СПТ	спільне штабне тренування

1.2. Основні терміни та визначення

Боездатність – кількісно-якісна характеристика готовності військової організаційної структури до виконання завдань за призначенням, яка визначається відповідністю критеріїв оцінки встановленим показникам та залежить від рівня укомплектованості військової організаційної структури особовим складом, його навченості та МПС, забезпеченості технічно справними штатними зразками ОВСТ та запасами справних (придатних до використання) МтЗ.

Боездатний стан – стан, коли військова частина укомплектована навченим особовим складом, штатним ОВСТ, забезпечена необхідними МтЗ та набула визначених бойових спроможностей.

Бойове злагодження – процес підготовки військовослужбовців до скоординованих дій у складі штатних (та/або тимчасових) військових організаційних структур для успішного виконання спільних завдань. Бойове злагодження органів управління (штабів), військових частин (підрозділів) один із найважливіших етапів підготовки військових частин та підрозділів, що проходить у стислі терміни з метою гарантованого набуття бойових спроможностей для виконання ними завдань за призначенням у визначеній ОШС.

Бойова стійкість – це стійкість і витримка кожного військовослужбовця в складних бойових умовах і стресових ситуаціях під впливом противника для збереження постійної готовності до виконання визначеного бойового (спеціального) завдання.

Бойове завдання – завдання, визначене військовій організаційній структурі, яке характеризується просторовими, часовими та об'єктовими показниками.

Бойова ефективність – спроможність або ефективно застосування бойових можливостей формування (військових частин, підрозділів) для досягнення успіху у проведенні (бойових діях). Бойова ефективність пов'язана з вогневою підтримкою та всебічним забезпеченням, уключаючи якість і кількість ОВСТ, МтЗ, МПС, а також оперативне мистецтво, військову тактику, навички та можливості, здатні сприяти успіху на полі бою.

Бойовий потенціал – узагальнена характеристика бойових можливостей (вогневих, ударних та маневрених) військової частини, підрозділу або зразка військової техніки та озброєння в певному виді бойових дій (наступі, обороні тощо), який розраховується математично та позначається числом.

Бойові можливості військ – кількісно-якісні показники, які характеризують можливості з'єднань, частин, підрозділів виконувати визначені бойові (спеціальні) завдання у встановлений час за умов збереження боєздатності своїх військ на рівні, який забезпечує подальше виконання ними бойового (спеціального) завдання.

Вогневі можливості – можливості військ щодо нанесення втрат противнику ударами авіації, вогнем артилерії, танків, протитанкових засобів, бойових машин піхоти, стрілецької зброї та засобів ППО. Результатом реалізації вогневих можливостей є втрати противника, які можуть виражатися ступенем виснаження, придушення або знищення противника, а також руйнування його об'єктів.

Ударна сила – можливості з'єднань, частин, підрозділів щодо нанесення втрат противнику в ближньому бою та оволодіння важливими районами (рубежами) місцевості або об'єктами. Основу ударної сили механізованих підрозділів складають вогонь танків, бойових машин піхоти, бронетранспортерів, протитанкових засобів і стрілецької зброї у поєднанні з стрімким просуванням військ у глибину бойового порядку (оперативного шикування) противника. Результатом реалізації ударної сили є нанесення втрат противнику силами та засобами ближнього бою та оволодіння рубежами (районами) місцевості.

Маневрені можливості – можливості військ здійснювати організоване пересування військ у ході бойових дій на нові напрямки (рубежі, райони) з метою зайняття вигідного положення по відношенню до противника, створення необхідного угруповання сил та засобів, виведення військ з-під ударів противника, а також можливості щодо перенесення вогню. Результатом маневрених можливостей військ є випередження противника у відкритті вогню, нанесенні ударів.

Відновлення боєздатності – комплекс заходів, який проводиться з метою поповнення втрат, нанесених ударами та вогнем противника та приведення особового складу, ОВСТ, системи управління та організаційної структури підрозділів у стан, який забезпечить виконання бойового завдання.

Військові організаційні структури – ОВУ, їх структурні підрозділи, військові частини, ВВНЗ, військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти, навчальні центри (військові частини), установи та організації.

Вправа – цілеспрямоване та планомірно організоване виконання розумових та практичних дій (прийомів) з метою засвоєння знань, оволодіння, формування та удосконалення практичних умінь та навичок.

Завдання за призначенням – бойові, спеціальні та інші завдання, визначені військовим організаційним структурам з урахуванням їх підпорядкованості та функціонального призначення.

Індивідуальна підготовка – цілеспрямований та організований процес послідовних заходів навчання та виховання всіх категорій військовослужбовців НГУ, спрямований на формування у них необхідного рівня знань, умінь, навичок, фізичних та психологічних якостей, необхідних для виконання обов’язків за посадою (спеціальністю) як у мирний час, так і в особливий період.

Індивідуальна спроможність військовослужбовця – рівень його теоретичних знань, практичних умінь та навичок, психологічних та фізичних якостей, якими повинен володіти військовослужбовець для якісного виконання функціональних обов’язків відповідно до займаної посади.

Колективна підготовка – цілеспрямований та організований процес послідовних заходів підготовки ОВУ, військових частин, їх підрозділів та створених на тимчасовій основі тактичних груп, спрямований на досягнення такого рівня злагодженості, що забезпечить (гарантуватиме) ефективне виконання покладених на них завдань як у мирний час, так і в особливий період.

Контроль та надання допомоги – це комплекс заходів, що здійснюються суб'єктами ВБЗ (робочими групами ОВУ різних рівнів) для перевірки та оцінки ступеня виконання поставлених завдань (прийнятих управлінських рішень) та своєчасного вжиття заходів (у разі необхідності) для забезпечення ефективності проведення кожного з етапів ВБЗ.

Критерії набутих спроможностей (босздатності) – умови, на підставі яких проводиться оцінювання показників визначеної спроможності військової організаційної структури.

Морально-психологічний стан особового складу – ситуаційний стан духовної, моральної, ідеологічної налаштованості, військово-професійної готовності та психологічної здатності військовослужбовців виконувати завдання за призначенням.

Навчальна матеріально-технічна база – призначена для організації забезпечення навчання та виховання військовослужбовців, підготовки ОВУ військових частин та підрозділів (установ) відповідно до стандартів підготовки (планів, програм, курсів).

Навчальне військове майно – військове майно, призначене для якісного забезпечення проведення теоретичних, практичних занять (заходів), тренувань у ході індивідуальної підготовки військовослужбовців, підготовки ОВУ, військових частин та підрозділів (установ) як у пунктах постійної дислокації, так і в польових умовах відповідно до стандартів (програм, курсів) їх підготовки. Використовується для обладнання об'єктів НМТБ підрозділів НГУ.

Об'єкти підготовки – військовослужбовці та працівники НГУ, у тому числі резервісти, які проходять службу у військовому резерві, військовозобов'язані, призовані на навчальні збори, військові організаційні структури НГУ, з якими проводяться заходи підготовки.

Оперативні (бойові, спеціальні) спроможності – сукупність властивостей, які визначають здатність ОВУ (штабу), військової частини (підрозділу, корабля) виконати завдання (бойові завдання) за призначенням відповідно до визначених стандартів підготовки.

Оцінювання – цілеспрямований та організований процес перевірки військових організаційних структур, що здійснюється для отримання об'єктивної інформації щодо рівня набуття ними визначеного переліку спроможностей відповідно до визначених стандартів та критеріїв за результатами підсумкових або завершальних заходів підготовки.

Об'єкт оцінювання (сертифікації) – ОВУ (штаб), військова частина, підрозділ та їм рівні, тактична група (ротна, батальйонна, бригадна), які підлягають перевірці.

Предмет навчання – система понять про явища, закономірності, закони, теорії будь-якої відповідної сфери діяльності із визначенням потрібного рівня сформованості у тих, хто навчається, певної сукупності знань, умінь і навичок.

Прийом – окрема дія, рух.

Програма підготовки – документ, який визначає завдання, вимоги та зміст оперативної, бойової (спеціальної) підготовки ОВУ, військ (сил) та особового складу.

Перерозподіл – перепризначення особового складу та переміщення ОВСТ та МтЗ підрозділу між іншими підрозділами в межах бригади/командування, як індивідуальні заміни (доукомплектування екіпажів, розрахунків тощо), так і формування зведених підрозділів (об'єднання двох або більше підрозділів у тактичну групу), здатних виконувати бойове завдання.

Реорганізація – дії з перерозподілу ресурсів усередині підрозділу, що втратив боєздатність, незалежно від ешелону та розміру, з метою підвищення необхідної бойової ефективності у найкоротші терміни. Проводиться під керівництвом командира військової частини (підрозділу).

Реабілітація – планове ВБЗ під керівництвом командувачів (командирів), коли час є не критичним фактором, що проводиться з частинами (підрозділами) або особовим складом, нещодавно виведеними після виконання бойових завдань.

Регенерація – повне ВБЗ під керівництвом начальників територіальних управлінь (командирами оперативно-тактичних з'єднань – корпусів), що проводиться з частинами (підрозділами),

які понесли значні втрати (у тому числі психологічні) або перебували значний час на передньому краю та потребують відновлення, переозброєння, переформування на нові ОШС, яке здійснюється шляхом виведення зі складу угруповання військ та районів виконання бойового завдання на об'єктах НМТБ в межах України або за кордоном.

Ресурсне забезпечення – забезпечення потреб НГУ необхідним озброєнням і військовою технікою, обладнанням та МтЗ, витратними матеріалами та фінансовими ресурсами.

Навички військовослужбовця – здатність військовослужбовця автоматично виконувати певні дії. Практичне застосування знань, умінь та навичок у ході навчального процесу забезпечує їх перетворення на професійну майстерність.

Норматив – часовий, кількісний і якісний показник виконання окремими військовослужбовцями або підрозділами поставлених завдань, прийомів і дій, пов'язаних із застосуванням зброї та військової техніки в ході бойової підготовки.

Спеціальне завдання – завдання, що може бути поставлено військовій організаційній структурі в антитерористичних або міжнародних операціях із підтримання миру і безпеки, під час ліквідації наслідків природного та техногенного характеру, запровадження та підтримання правового режиму воєнного стану, участі у підтриманні правового режиму надзвичайного стану.

Спроможність – кількісні та якісні показники, що характеризують здатність складових сил безпеки та оборони виконувати покладені на них завдання щодо оборони держави і відбиття збройної агресії проти України з урахуванням наявних можливостей держави.

Тренування – осмислене багаторазове повторення (виконання) прийомів, дій (вправ) з метою набуття та удосконалення функціональності організму. Систематичні та цілеспрямовані тренування тих, хто навчається, шляхом виконання певних дій забезпечують перетворення знань та умінь на навички;

Уміння військовослужбовця – здобута на основі отриманих завдань у військовій сфері здатність військовослужбовців виконувати належним чином певні дії на практиці. Систематичні та цілеспрямовані тренування тих, хто навчається, шляхом виконання певних дій, які забезпечують перетворення знань та умінь на навички.

Штабні тренування – одна з форм підготовки штабів військових частин (підрозділів) до здійснення планування застосування підпорядкованих підрозділів та управління ними під час виконання завдань. Штабні тренування можуть бути: роздільними, спільними, командно-штабними (РШТ, СШТ, КШТ).

1.3. Мета відновлення боєздатності

Метою ВБЗ військових частин (підрозділів) НГУ є забезпечення своєчасного (у сплановані терміни) набуття визначених індивідуальних спроможностей персоналу, бойових (спеціальних) спроможностей військовими частинами (підрозділами), шляхом послідовного виконання заходів доукомплектування особовим складом, його психологічної реабілітації (корекції), доукомплектування та відновлення ОВСТ, МТЗ та системи управління, проведення стандартизованої підготовки всіх її суб'єктів та оцінювання результатів проведених заходів в інтересах виконання завдань у ході стримування та відсічі збройної агресії проти України, самостійно або в складі відповідного угруповання військ (сил).

1.4. Основні завдання з відновлення боєздатності штабів бригад (батальйонів, загонів) та підрозділів

Основними завданнями ВБЗ штабів бригад (батальйонів, загонів) та підрозділів є:

- удосконалення (набуття) теоретичних знань, практичних умінь (дій) і навичок особового складу з володіння штатним ОВСТ, виконання тактичних завдань в умовах різкої зміни обстановки, вогневого впливу, в тому числі ударних БпЛА, НРК, обмеженої видимості (вночі) та наявності великої кількості вибухових та невибухових інженерних загороджень противника;

- удосконалення (набуття) визначеного рівня готовності штабів (підрозділів) до виконання бойових завдань в умовах впливу засобів РЕБ та ударних БпЛА, НРК, вогню артилерії та ракетно-авіаційних ударів противника;

- злагодження штабів бригад (батальйонів, загонів) та їм рівних у ОШС із доданими силами і засобами та їх підготовка з планування (організації) бою (дій) та управління підрозділами і вогнем з використанням СПЗ з урахуванням комплексного застосування підрозділів артилерії, БпЛА, НРК, РЕБ, інженерних та інших спеціалізованих підрозділів;

- багаторівнева підготовка (повинна забезпечувати логічну послідовність процесу навчання військовослужбовців, злагодження штабів і підрозділів з урахуванням особливостей виконання бойових (спеціальних) завдань.

Висока якість ВБЗ досягається:

- знанням командувачами (командирами, начальниками) реального стану справ у підпорядкованих військових організаційних структурах;

- продуманим і якісним плануванням заходів ВБЗ;

- своєчасною постановкою завдань на організацію ВБЗ, особистою участю в їх організації та проведенні, здійсненні контролю і наданням практичної допомоги підлеглим;

- своєчасним та всебічним забезпеченням заходів, неухильним виконанням планів їх підготовки та проведенням відповідних заходів;

- ефективним використанням НМТБ та виділених ресурсів;

- високою методичною майстерністю керівників заходів підготовки, використанням ними нових форм (способів) підготовки особового складу, штабів та підрозділів;

- прикладним характером і практичною спрямованістю навчання військовослужбовців, злагодженням військових частин (підрозділів);

- об'єктивним оцінюванням результатів проведених заходів;

- постійним вивченням досвіду застосування військових організаційних структур у бойових діях та його впровадженням під час організації та проведення заходів ВБЗ.

2. ПЛАНУВАННЯ ВІДНОВЛЕННЯ БОЄЗДАТНОСТІ

2.1. Основні планувальні документи з відновлення боєздатності

Планування ВБЗ проводиться послідовно в усіх ланках на основі військових публікацій (доктринальних документів, навчально-методичних матеріалів), розпорядження (наказу) старшого командира (начальника) та наказу командира військової частини.

Під час планування визначаються:

- основні завдання ВБЗ (формування) з урахуванням актуального досвіду ведення бойових дій;
- строки ВБЗ (формування) військових частин (підрозділів);
- місця (райони, полігони) і послідовність їх використання для ВБЗ (формування);
- спрямованість тематики тактичних та КШН (тренувань) відповідно до визначеної спроможності (завдань) військової частини (підрозділу);
- порядок використання ОВСТ, норми витрат боєприпасів та МтЗ.

На основі директиви (наказу, розпорядження) старшого командира (начальника) на виведення або організацію ВБЗ з урахуванням наданих термінів та наявної НМТБ розробляється:

а) секцією підготовки військової частини та затверджується командиром військової частини – Алгоритм проведення заходів планової реорганізації військової частини (підрозділу);

б) управлінням підготовки територіального управління (оперативно-тактичного з'єднання корпусу) та затверджується старшим начальником (командувачем Національної гвардії України) – Алгоритм проведення заходів реабілітації військової частини (підрозділу);

в) управлінням підготовки територіального управління (оперативно-тактичного з'єднання корпусу) та затверджується старшим начальником (командувачем Національної гвардії України) – Алгоритм проведення заходів регенерації військової частини.

Алгоритми розробляються у вигляді таблиць;

г) управлінням підготовки територіального управління (оперативно-тактичного з'єднання – корпусу) та затверджується старшим начальником (командувачем Національної гвардії України) – План відновлення боєздатності військової частини з додатками (далі – План ВБЗ). Другий примірник Плану ВБЗ з додатками до нього надсилається встановленим порядком старшому командирі (начальнику). За необхідності вносяться зміни (доповнення) після затвердження Алгоритму та Плану ВБЗ у старшого командира (начальника).

Додатки до Плану ВБЗ:

- графік розподілу об'єктів НМТБ на проведення заходів ВБЗ;
- розрахунки потреб моторесурсів, пально-мастильних матеріалів, боєприпасів, імітаційних засобів на проведення заходів ВБЗ;
- графік контролю та надання допомоги під час проведення заходів відновлення боєздатності;

Залежно від умов обстановки, що склалась на момент відновлення військової частини (підрозділу), за рішенням старшого командира (начальника) можливе уточнення або переопрацювання Алгоритму та Плану ВБЗ.

Алгоритми розробляються з урахуванням:

- укомплектованості особовим складом у ході реабілітації та регенерації: штабу бригади (батальйонів), бойових відділень (екіпажів, розрахунків, обслуг), основними зразками ОВСТ;
- визначених завдань (спроможностей) та особливостей майбутніх районів бойових дій;
- етапів підготовки, організаційних заходів та злагодження (індивідуальна та колективна підготовка);
- ОШС підрозділів військової частини;

- особливостей бойового призначення та ОВСТ;
- наявності та пропускнуєї спроможності об'єктів НМТБ.

План ВБЗ зазвичай розробляється у вигляді таблиці з урахуванням:

- визначених завдань (спроможностей) та особливостей майбутніх районів бойових дій;
- основних завдань БЗЛ за його етапами;
- порядку проведення БЗЛ штабу та підрозділів;
- організаційно-штатної структури підрозділів військової частини;
- встановлених строків проведення заходів БЗЛ, готовності частини (підрозділу);
- особливостей бойового призначення частини (підрозділу);
- наявності та пропускнуєї спроможності об'єктів НМТБ.

Після затвердження основних планувальних документів розробляються інші планувальні документи:

- наказ командира військової частини про організацію ВБЗ;
- план доукомплектування особовим складом (із додатками): відомість укомплектованості особовим складом на початок ВБЗ, відомість укомплектованості екіпажами (розрахунками, обслугами) на початок ВБЗ;
- план доукомплектування та відновлення ОВСТ (з додатком): відомість укомплектованості ОВСТ на початок ВБЗ;
- план доукомплектування МТЗ;
- план МПЗ ВБЗ;
- зведений розклад занять на тиждень;
- інші документи залежно від особливостей ВБЗ та рішення командира (начальника).

У підрозділах ланки батальйон (дивізіон) та йому рівних розробляється зведений розклад занять, у ротах (батареях) та їм рівних, окремих взводах – розклади занять на період проведення ВБЗ.

Крім цього, у штабах та підрозділах відпрацьовується комплект документів для проведення тактико-стройових (тактико-спеціальних, контрольних) занять, тактичних (тактико-спеціальних)

навчань, тренувань, стрільб, водіння, бойових стрільб, тактичних, штабних (роздільних, спільних, командно-штабних) тренувань, радіотренувань (бригада – батальйон (дивізіон) – рота, батарея (окремий взвод); батальйон (дивізіон) – рота, батарея (окремий взвод) – бойова група/машина) та інших занять з особовим складом і підрозділами військової частини.

3. ПОРЯДОК ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗАХОДІВ ВІДНОВЛЕННЯ БОЄЗДАТНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН (ПІДРОЗДІЛІВ)

3.1. Оцінка стану військової частини (підрозділу)

Процес ВБЗ починається з оцінки командиром рівня бойової ефективності військової частини (підрозділу) з урахуванням майбутнього бойового (спеціального) завдання.

Під оцінкою розуміються результати оцінювання командиром спроможності підрозділу виконати бойове (спеціальне) завдання. Оцінка повинна включати аналіз факторів, які можуть вплинути на якість виконання завдання. Командир об'єктивно визначає реальний стан боєздатності військової частини (підрозділу) за основними складовими показників, а саме: наявність, психологічний стан, навченість особового складу, забезпеченість ОВСТ та МтЗ.

Існує два види оцінки – **внутрішня** та **зовнішня**. Внутрішня оцінка є обов'язком командира військової частини (підрозділу), який постійно оцінює свої підрозділи до, під час і після виконання бойового (спеціального) завдання. Зовнішнє оцінювання військової частини (підрозділу), що поніс втрати, проводиться за рішенням старшого начальника (вищого штабу).

3.2. Внутрішня оцінка

Внутрішня оцінка військової частини (підрозділу) – це безперервний процес, який виконується командирами. Командири оцінюють наявні ресурси і можливості, як краще підготувати підрозділ для максимального використання його наявної бойової ефективності.

У ході проведення термінової або планової реорганізації, якщо командир вважає, що існує достатньо ресурсів для виконання бойового (спеціального) завдання, то він продовжує процес реорганізації і виконання поставленого завдання. Якщо за результатами внутрішньої перевірки командир виявляє, що за основними показниками підрозділ неспроможний виконувати визначеного бойового (спеціального) завдання, то командир зобов'язаний негайно доповісти про це старшому начальнику.

Штаб військової частини (підрозділу) і вищий штаб допомагають командиру в проведенні внутрішньої оцінки. Структурні підрозділи (відділення, служби, секції) штабу надають доповіді командиру за напрямками своєї діяльності. Після розгляду пропозицій штабу та аналізу стану справ командир повинен зважити всі фактори при визначенні яке саме рішення прийняти та який етап ВБЗ доцільно провести.

Після доповіді про неспроможність військової частини (підрозділу) виконувати поставлене бойове (спеціальне) завдання через понесені втрати вищий штаб може скорегувати бойове (спеціальне) завдання з урахуванням зниження боєздатності або провести зовнішнє оцінювання та вивести військову частину (підрозділ) на ВБЗ.

3.3. Зовнішня оцінка

З метою визначення можливих варіантів етапів ВБЗ військової частини (підрозділу) наказом/розпорядженням відповідного старшого начальника призначається група для проведення зовнішнього оцінювання. Основні зусилля зовнішнього оцінювання повинні бути спрямовані на визначення основних заходів, які необхідно провести в ході ВБЗ.

Зовнішня оцінка має бути детальною та об'єктивною. Персонал групи зовнішнього оцінювання проводить оцінку щоразу, коли командир військової частини (підрозділу) пропонує реабілітацію/регенерацію за результатами внутрішньої оцінки.

Зовнішня оцінка здійснюється для військових частин (підрозділів) за чотирма показниками: «Персонал», «Озброєння», «Запаси», «Навченість».

Результати зовнішнього оцінювання, надані старшому начальнику, забезпечують об'єктивну оцінку, ніж внутрішня оцінка, для планування ресурсного забезпечення, необхідного для проведення ВБЗ. За результатами аналізу реальної інформації про стан військової частини (підрозділу) після проведення зовнішнього оцінювання старший начальник може прийняти такі рішення:

- застосовувати цю військову частину (підрозділ) для виконання скорегованого бойового (спеціального) завдання;
- провести реабілітацію;
- провести регенерацію.

3.4. Перерозподіл

Враховуючи характер та інтенсивність бойових дій, наявність значних втрат особового складу, ОВСТ та МтЗ, може бути недостатньо часу та ресурсного забезпечення для відновлення всіх підрозділів військової частини, які понесли втрати. Це здебільшого стосується випадків, коли військова частина (підрозділ) зазнає значних втрат. Ресурсне забезпечення, необхідне для регенерації підрозділу, що поніс значні втрати, може бути достатнім для регенерації двох інших підрозділів, що понесли менші втрати. За таких обставин командир (начальник) може прийняти рішення ВБЗ такими способами:

- проведення індивідуального/колективного перерозподілу (здійснення індивідуальних заміन або замін підрозділів до складу інших підрозділів, що понесли незначні втрати;
- створення меншого підрозділу та використання його для посилення іншого підрозділу або підрозділів на головному напрямку;

– корегування бойового (спеціального) завдання військовій частині (підрозділу).

Індивідуальний перерозподіл організовується шляхом індивідуальних заміन особового складу або озброєння, військової техніки для поповнення втрат у підрозділі. У широкомасштабних та довготривалих бойових діях зазвичай на поповнення прибувають мобілізовані військовослужбовці з мінімальним або відсутнім досвідом ведення бойових дій. За умов нестачі молодших командирів тимчасово дозволяється особовому складу, що залишився у підрозділі та має досвід ведення бойових дій, взяти на себе управління у дрібних підрозділах, головні сержанти взводів (командири відділень) можуть стати командирами взводів, а з числа новоприбулих військовослужбовців після оцінки їх морально-ділових якостей та ступеня навченості – тимчасово призначати на посади молодших командирів.

Колективний перерозподіл відрізняється від індивідуального перерозподілу тим, що колектив інтегрується в підрозділ як цілісна одиниця, а не як окремі військовослужбовці. Особовий склад, який залишився в підрозділі та має бойовий досвід, зазвичай об'єднується у зведені підрозділи, щоб основний підрозділ міг отримати нове злагоджене формування, наприклад новий взвод у складі роти.

3.5. Основні етапи відновлення боєздатності

Основними етапами відновлення боєздатності є: **реорганізація, реабілітація та регенерація.**

Тривалість проведення етапів ВБЗ залежить від кількості втрат, що понесла військова частина (підрозділ) у ході виконання бойового завдання.

Існує два типи реорганізації: **невідкладна (термінова) та планова.**

Невідкладна (термінова) реорганізація – це швидке та тимчасове ВБЗ підрозділів до мінімальних рівнів бойової ефективності, яке здійснюється в бойовому положенні (на бойових позиціях) або якомога ближче до цього місця, в тилівій смузі в межах зон відповідальності угруповання військ (сил) у готовності до негайних дій.

Невідкладна (термінова) реорганізація включає такі заходи:

- переміщення/перерозподіл особового складу та ОВСТ усередині підрозділів;
- доукомплектування бойових машин екіпажами (за рахунок внутрішнього переміщення);
- формування зведених підрозділів (об'єднання двох або більше підрозділів у тактичну групу), здатних виконувати бойове завдання;
- проведення заходів щодо відновлення психологічного стану особового складу.

Планова реорганізація – динамічне ВБЗ підрозділів під керівництвом командира військової частини (підрозділу), коли є дещо більше часу і ресурсів, з метою підвищення рівня необхідної бойової ефективності, яке здійснюється в тилівій смузі в межах зон відповідальності угруповання військ (сил) у готовності до негайних дій.

Планова реорганізація включає такі заходи:

- масштабніше перехресне вирівнювання (переміщення / перерозподіл) особового складу, ОВСТ усередині підрозділів;
- формування зведених підрозділів (об'єднання двох або більше підрозділів у тактичну групу), здатних виконувати бойове завдання;
- доукомплектування особовим складом до початку проведення ВБЗ;
- проведення заходів щодо підвищення МПС;
- проведення заходів БЗЛ до рівня відділення/взвод.

Реабілітація проводиться під керівництвом командирів, коли час є некритичним фактором, що проводиться з частинами (підрозділами) або особовим складом, нещодавно виведеним

після виконання бойових завдань. У ході реабілітації за потреби проводять заходи реорганізації (за умов якщо недостатньо поповнення та/або частина особового складу не встигає відновити МПС до повторного введення в бій), проводяться/приймаються невідкладні кадрові рішення щодо командного та іншого складу, проводять заходи підготовки, в тому числі для виконання майбутнього бойового завдання, яке здійснюється на об'єктах НМТБ в межах оперативних районів у готовності до негайних дій).

Реабілітація включає заходи планової реорганізації:

- доукомплектування особовим складом до початку проведення ВБЗ;
- здійснення інтенсивнішого відновлення, обслуговування та доукомплектування ОВСТ;
- поповнення втрат та витрат ракет і боєприпасів, МтЗ;
- надання відпочинку (відпусток) особовому складу;
- проведення в межах оперативних районів на об'єктах НМТБ бойового злагодження до рівня, який визначає своєчасну готовність до виконання бойових (спеціальних) завдань, що виконуватимуться.

Регенерація проводиться під керівництвом командувача Національної гвардії України (начальника територіального управління, командира корпусу) з військовими частинами (підрозділами), які понесли значні втрати (у тому числі психологічні) або перебували значний час на передньому краю та потребують відновлення, переозброєння, переформування на нові ОШС. Регенерація здійснюється шляхом виведення військових частин (підрозділів) зі складу угруповань військ та відведення їх із районів виконання бойових (спеціальних) завдань на об'єкти НМТБ в межах України або за кордоном, так як обстановка в операційному районі (зоні) та масштаби проведення необхідних перетворень потребують багато часу та наявності відносно безпечних районів для глибокого і якісного проведення заходів ВБЗ.

Регенерація включає такі заходи:

- приймання кадрових рішень щодо заміни командної ланки (у разі необхідності) та значного доукомплектування командним (керівним) складом;
- проведення заходів підготовки зі штабами бригад (батальйонів та їм рівних), зборових заходів з офіцерським і сержантським складом;
- значне доукомплектування особовим складом до початку проведення ВБЗ;
- масштабне доукомплектування та отримання ОВСТ;
- поповнення втрат та витрат боєприпасів, МтЗ;
- надання відпочинку (відпусток) особовому складу;
- проведення заходів підвищення рівня морально-психологічного стану;
- проведення за межами зон угруповання військ та районів виконання бойового завдання на об'єктах НМТБ бойового злагодження до рівня, який визначає своєчасну готовність до виконання завдань, що виконуватимуться.

3.6. Бойове злагодження в ході відновлення боєздатності

БЗЛ складає основну частину ВБЗ військової частини (підрозділу).

Командирам військових частин надається право:

- уточнювати (доповнювати) зміст БЗЛ (кількість навчального часу, зміст та кількість занять, теми заняття та послідовність їх проведення) з урахуванням особливостей майбутніх районів бойових дій, визначених бойових (спеціальних) завдань, ступеня навченості особового складу та можливостей підготовки;
- проводити додаткові заняття (радіотренування);
- проводити першу бойову стрільбу відділення (взводу), тактичне навчання з ротою, як показове.

Заходи колективної підготовки розпочинаються за умов необхідної укомплектованості підрозділу, військової частини особовим складом, основними зразками ОВСТ.

БЗЛ вході ВБЗ організовується та проводиться в тилкових смугах в межах зон відповідальності угруповань військ (сил) у готовності до негайних дій), та складається із заходів індивідуальної та колективної підготовки.

Під час індивідуальної підготовки проводяться:

- курсова підготовка штабів бригад та батальйонів (дивізіонів) та їм рівних;

- збори з офіцерами та сержантами за фахом;
- збори з командирами відділень, взводів та рот;
- фахові збори зі спеціалістами по групах (за ВОС навідників операторів бойових машин, механіків водіїв (водіїв) бойових машин, кулеметників, гранатометників тощо) для підвищення навиків;

- проведення фахової підготовки особового складу за стрілецькими ВОС;

- підтримання навченості особового складу із залученням інструкторів.

Під час колективної підготовки проводяться:

- злагодження штабів бригад, батальйонів (дивізіонів) та їм рівних шляхом проведення штабних тренувань/навчань у штатній (тимчасово створеній) ОШС;

- злагодження підрозділів до рівня, який забезпечить виконання бойових (спеціальних) завдань:

- відділень – проведення бойових стрільб, занять із вогневої підготовки з використанням ОВСТ та імітаційних засобів.

Проведення радіотренувань;

- взводів – проведення тактичних із бойовою стрільбою, занять із вогневої підготовки з використанням ОВСТ та імітаційних засобів. Проведення радіотренувань;

- рот (батальйонів) – проведення ротних (батальйонних) тактичних навчань, занять із вогневої підготовки з використанням ОВТ та імітаційних засобів. Проведення радіотренувань;

– для протитанкових, гранатометних, кулеметних, мінометних підрозділів та інших підрозділів батальйонів, а також танкових, артилерійських, інженерних, підрозділів РХБЗ, підрозділів ППО, РЕБ, НРК і снайперів бригади – участь у тактико-стройових заняттях, тактичних заняттях та тактичних навчаннях з бойовою стрільбою рот (батальйонів).

У кінці бойового злагодження проводиться обслуговування і підготовка особового складу та ОВСТ, а також проведення огляду готовності.

4. ВСЕБІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХОДІВ ВІДНОВЛЕННЯ БОЄЗДАТНОСТІ

Всебічне забезпечення заходів ВБЗ полягає в організаційній діяльності командирів, начальників та інших посадових осіб щодо забезпечення спланованих заходів за всіма напрямками постачання відповідно до обґрунтованих заявок і норм логістичного, фінансового, морально-психологічного та медичного забезпечення, у тому числі забезпечення навчальним військовим майном та доукомплектування професійно підготовленим особовим складом військових частин бойового складу, посад ІВС навчальних центрів.

Основними завданнями всебічного забезпечення ВБЗ є:

- доукомплектування військових частин (підрозділів) бойового складу (в першу чергу екіпажами, розрахунками, обслугами та їм рівних), посад ІВС навчальних центрів до відповідного рівня укомплектованості;
- створення необхідних запасів МТЗ, фінансових ресурсів, навчальним військовим майном (особливо визначених навчально-тренувальних засобів) для забезпечення виконання заходів етапів ВБЗ;
- забезпечення та розподіл між підпорядкованими військовими частинами (підрозділами), у яких суміжні терміни ВБЗ, МТЗ, об'єктів НМТБ навчальних центрів, ВВНЗ, бригадних полігонів) фінансових ресурсів тощо;
- організація всебічного забезпечення заходів БЗЛ;
- організація обліку, зберігання та економного використання фінансових ресурсів і МтЗ;
- аналіз ефективності використання виділених засобів.

5. ОЦІНЮВАННЯ ОРГАНУ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ, ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ, (ПІДРОЗДІЛУ) ЩО ВІДНОВЛЮЄ БОЄЗДАТНІСТЬ

Оцінювання ОВУ, військової частини (підрозділу), що відновлює боєздатність, щодо набуття спроможностей виконувати оперативні (бойові, спеціальні) завдання у складі угруповань військ (сил) організовується старшим начальником та здійснюється визначеними ним посадовими особами (комісіями, групами).

Оцінювання здійснюється на завершальному етапі підготовки (злагодження) ОВУ, військової частини (підрозділу) зі складанням Акта.

Акт підписується головою та членами комісії (групи) і затверджується посадовою особою, яка призначила оцінювання.

Недоліки, що мають загальний характер, вказівки щодо їх усунення доводяться до ОВУ, військових частин (підрозділів) для врахування у частині, що їх стосується.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)

1. Методичний посібник з відновлення боєздатності «військових частин (підрозділів) Збройних Сил України». Головне управління доктрин та підготовки генерального штабу ЗСУ спільно з центром оперативних стандартів і методики підготовки ЗСУ. ВП 7-00(178)03.03

2. Тимчасова програма «Підготовка військових частин (підрозділів) рівня бригада, полк, батальйон, безпілотних (без екіпажних) систем (комплексів) в ході їх відновлення боєздатності (формування)». (за досвідом російсько -української війни 2024 – 2025 років). Командування сил безпілотних систем ЗСУ спільно з військовою частиною А3508. Травень 2025. БпТП 7-(307)282(178).55(56)

3. Програма бойового злагодження військових частин (підрозділів) Національної гвардії України, які відновлюють боєздатність.

4. Тактична військова публікація Керівництво «Відновлення боєздатності» розроблене робочою групою офіцерів Центру оперативних стандартів і методики підготовки ЗС України спільно з Головним управлінням доктрин та підготовки Генерального штабу ЗС України.

5. Тимчасова інструкція «З процесу аналізу проведених дій заходів підготовки», затверджена начальником Головного управління підготовки ЗС України – заступником начальника Генерального штабу ЗС України 27.12.2019.

6. Інструкція «З порядку впровадження системи зворотного зв'язку (FEEDBACK)», затверджена начальником Головного управління доктрин та підготовки Генерального штабу ЗС України 09.07.2024.

7. Робота штабу тактичної ланки з організації бою (дій). Частина І. Робота штабу під час підготовки бою (дій): Навчальний посібник / П.П. Ткачук, Л. П. Кривизюк, В. І. Мокоївець [та ін.] – Львів: НАСВ, 2015. – 362 с.

